

Folketingets Retsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Dato: 7. april 2025

Til Folketingets Retsudvalg

1. Fra en bekymret borger

Dette notat udspringer af en dybtfølt bekymring for retsstatens udvikling i Danmark.

Lovforslaget om at udvide PET's adgang til at indsamle, behandle og analysere store mængder borgerdata – uden konkret mistanke – rejser ikke blot tekniske eller juridiske spørgsmål. Det udfordrer helt grundlæggende balancen mellem stat og individ og risikerer at svække borgernes tillid til retssystemet.

Vi bevæger os i retning af et samfund, hvor overvågning bliver udgangspunktet – ikke undtagelsen. Et samfund, hvor myndigheder kan gribe ind i privatlivet uden retskendelse, uden individuel begrundelse og uden efterprøvelse.

Allerede i dag ser vi tegn på denne bevægelse. For eksempel har det – trods gentagne forespørgsler – vist sig umuligt at få en forklaring fra justitsministeriet og domstolene på, hvilken retskrivningsregel der danner grundlag for anvendelsen af versaler og typografisk spærret skrift i formuleringer som RETTEN I ROSKILDE og T H I K E N D E S F O R R E T.

Det kan synes som en sproglig detalje, men det rummer et principielt problem: Når selv den skriftlige form, som myndighederne udtrykker sig i, ikke kan forklares eller begrundes i lovgivning eller officielle regler, hvad siger det så om retssikkerheden?

Dette notat vurderer det fremsatte lovforslag og dokumenterer væsentlige overtrædelser og uforeneligheder med:

- Den danske grundlov
- EU's databeskyttelsesforordning (GDPR)
- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)
- Almindelige forvaltningsretlige principper

2. Konstitutionel vurdering.

Grundloven § 72 – Privatlivets fred

”Boligen er ukrænkelig. Husundersøgelser, beslaglæggelse og undersøgelse af breve og andre papirer samt af post- og telegraafforsendelser må, hvor ingen lov hjemler en særlig undtagelse, kun finde sted efter en retskendelse.”

Overtrædelse:

- Masseindsamling og langvarig opbevaring af personoplysninger uden konkret mistanke og uden dommerkendelse udgør et de facto indgreb i privatlivets fred og kommunikation.
- En teknologisk udviklet masseovervågning af borgernes færden på sociale medier og digitale spor er materielt set omfattet af § 72's beskyttelse.
- Kravet om "lovhjemlet undtagelse" er ikke opfyldt, hvis undtagelsen er bred, udefineret og uden proportionalitetsgarantier.

3. Menneskeretlig vurdering

EMRK artikel 8 – Ret til respekt for privatliv og kommunikation

"Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance."

Overtrædelse:

- Lovforslaget tillader bred, systematisk indsamling af data uden konkret mistanke, uden forudgående kontrol og uden krav om underretning.
- Opbevaring i op til 20 år, profilering via AI og samkøring med kommercielle datakilder overskrider proportionalitetskravet.

Domstolspraksis (uddrag):

- *Big Brother Watch v. UK* (2021): Masseindsamling af data uden effektiv, uafhængig kontrol udgør krænkelse af artikel 8.
- *Leander v. Sverige* (1987): Statens hemmelige registre over enkeltpersoner skal være nødvendige og have uafhængig klageadgang.
- *Szabó and Vissy v. Hungary* (2016): National sikkerhed kan ikke bruges som blanketundskyldning for ukontrolleret overvågning.

4. Databeskyttelsesret (GDPR)

Artikel	Vurdering
Art. 5(1)(b)	Formålsbegrænsning krænkes ved udefineret brug ("generelle trusselsvurderinger").
Art. 5(1)(c)	Dataminimering undergraves, når PET kan høste data fra alle borgere.
Art. 6	Der er ingen gyldig retsgrundlag for så bred behandling uden samtykke.
Art. 13 & 14	Manglende oplysning til den registrerede.
Art. 15	Indsigtsretten er suspenderet for alle, hvis data behandles hemmeligt.
Art. 22	Automatisk profilering uden menneskelig vurdering, samtykke eller klagemulighed.

Supplerende bemærkning:

Selvom PET er omfattet af særregler i databeskyttelsesloven (f.eks. § 11 og § 22), gælder grundprincipperne om nødvendighed, proportionalitet og kontrol fortsat under EU's Charter og GDPR.

5. Forvaltningsretlige problemer.

- Saglighedsprincippet: Overvågning uden konkret begrundelse mod enkeltpersoner udgør usaglig praksis.
- Proportionalitet: Det er mangel på proportionalitet at behandle og gemme store mængder af borgerdata i op til 20 år uden aktiv brug.
- Begrundelsespligt: Der gives ingen individuel information om, hvorfor en borger overvåges.
- Manglende klageadgang: Retsmidler er utilstrækkelige eller fraværende.

6. KONKLUSION

Lovforslaget er i strid med:

- Grundlovens § 72, da masseovervågning uden konkret mistanke udgør en systemisk krænkelse af privatlivets fred og kommunikationsfrihed.
- EMRK artikel 8, da forslaget mangler proportionalitet, klarhed, transparens og domstolskontrol.
- GDPR, særligt ift. artikel 5, 13, 15 og 22, grundet manglende samtykke, gennemsigtighed og automatisk profilering.
- Forvaltningsretlige principper, da forvaltningen mister sin individuelle vurdering og retssikkerhedsstruktur.

7. anbefalinger.

Træk forslaget tilbage eller genforhandl det med fokus på følgende:

- Begræns masseindsamling til målrettede og begrundede sager.
- Kræv uafhængig forudgående tilladelse ved overvågning.
- Etabler uafhængig domstolskontrol og klageadgang for borgerne.
- Undlad automatiseret profilering uden menneskelig efterprøvelse.

8. Efterskrift om retssikkerhed og sproglig uklarhed

Afslutningsvis bør der peges på et principielt retssikkerhedsproblem, som ved første øjekast kan virke banalt, men som i virkeligheden er symptomatisk for en dybereliggende mangel på gennemsigtighed i den danske retsstat.

Til dags dato har ingen myndighed – herunder justitsministeriet samt domstolene – kunnet svare på det enkle spørgsmål: Hvilken retskrivningsregel hjemler myndighedernes afvigelser fra Dansk Sprognævns retskrivningsordbog og brugen af spærret skrift i eksempelvis "RETTE I ROSKILDE" og "TH I K E N D E S F O R R E T"?

Dette handler ikke om æstetik, men om lovhjemmel, forudsigelighed og sproglig legitimitet. Når selv rettens officielle udtryksform ikke kan forklares eller dokumenteres i forhold til den gældende lovgivning og retskrivning, undermineres både forståeligheden og borgernes tillid til retssystemet.

I sammenhæng med det foreliggende lovforslag – hvor centrale grundrettigheder er truet af teknologisk masseovervågning – er denne sproglige uklarhed ikke et isoleret fænomen, men en del af en bredere tendens: Et retssystem præget af ”sluttet” procedurer, uigennemskuelige normer og fravær af ansvarlighed.

En retsstat må kunne gøre rede for sin egen sprogbrug. Tavshed er ikke gennemsigtighed. Og retfærdighed kræver forståelighed.

Med venlig hilsen

Borger i Danmark,

uden partipolitisk tilknytning

ved

Sune Sejer Nielsen